

Skaistumo dorybė – gebėjimo mylėti pagrindas

Lytinis potraukis, kaip buvo minėta anksčiau, yra neutralus fizinis gėris. Asmeniniu gėriu tampa priklausomai nuo to, kaip kiekvienas žmogus išsprendžia savo lytinio susivaldymo problemą. Nuo to priklauso jo viso gyvenimo tikslo orientacija, nes žmogus, nesugebantis valdyti savo lytinės galios, nesugeba nieko¹. Paauglystei labiau nei bet kuriam kitam žmogaus amžiui yra būdingas jaunatviškas entuziazmas ir idealizmas. Priešingai nei ankstyva lytinė patirtis, lytinis susivaldymas ir ištikimybės idealo siekimas paauglystės laikotarpiui labiau tinkami – kadangi paauglio mąstymas, pasak E. Eriksono, linkęs siekti idealų – net jei jų kokybė ir prasmė atrodo nežymi. Žmogus „turėtų gebėti išlaikyti tam tikrą įtampą šioje srityje ir nepasiduoti lytiniam potraukiui, jei emocionaliai viršesni dalykai ar pareigos ir ištikimybės sumetimai to reikalauja“² Skaistumas nepriklauso nei nuo instinktų, nei nuo hormonų, t.y. jis nepriklauso nuo fiziologinės organizmo būklės, bet priklauso nuo žmogaus valios atsispirti potraukių dirgikliams³, todėl galėjimas susilaikyti yra psichologinės normos požymis. Skaistumas nėra tik lytinių santykių neturėjimas, bet yra tikras žmogiškumo realizavimas gyvenant tiesoje apie žmogaus kūną, kaip dvasinės sielos *regimą ženklą* ir prasmenį, tiesoje apie lytiškumą ir meilę. Skaistumo paskirtis yra išvaduoti meilę nuo vartojimo nuostatos ir tuo pačius asmenis apsaugoti nuo panaudojimo. Be skaistumo meilė nėra meilė, nes ji nėra meilė tol, kol noras “vartoti” nėra pajungiamas pasirengimui “mylėti” be jokių sąlygų ir išlygų⁴.

Geidimo priežastis – juslinė lytinio potraukio sukelta įtampa, kuri lemia tam tikrą pusiausvyros praradimą. Jei asmuo nesugeba susivaldyti, jis griebiasi pusiausvyros praradimą galinčio pašalinti veiksmo. Tada vienas asmuo tampa geidimo tenkinimo priemone kitam. Moteris ir vyras gali teikti vienas kitam seksualinį malonumą, gali būti vienas kitam šios naudos šaltiniu, tačiau „malonumas ir juslinis mėgavimasis nėra gėris, žmones jungiantis ir suvienijantis ilgalaikiam tikslui“⁵. Iš kūno geidulingumo asmenį gali išvaduoti tik skaistumo dorybės įgyvendinimas⁶. Todėl, gebėjimo mylėti ugdymo siekis ir rezultatas yra skaistumo dorybė. Skaistumo idealas jaunimui reikalingas ne kaip gamtinio prado juose neigimas, bet kaip lavinimas susivaldyti, kaip įkvepiantis žmogaus pavyzdys to, ką gali pasiekti žmogaus valia, kaip brandinimas juos žmogiškajam pašaukimui – meilei. Lytinis potraukis turi dvi dimensijas: mylinčiąją ir vartotojišką. Paauglys pasiekia seksualinę brandą kai dvi srovės – seksualinė ir mylinčioji – susilieja⁷. Pasak Z. Freudo infantiliškas seksualumas yra „autoerotinis“, tačiau subrendusio asmens lytinis potraukis yra „subordinuotas reprodukinei funkcijai; jis tampa, kitaip tariant, altruistinis.“⁸ Brandus seksualumas turėtų būti nukreiptas ne į *save, o į kitą*, privalo funkcionuoti ne atskirai ir autonomiškai nuo likusios asmenybės dalies, bet turi būti integruotas į vieno žmogaus *meilę* kitam. Jaunuolis gali sustoti infantilinio seksualumo fazėje, kur niekada nepasieks suasmenintų lytinių santykių lygio. Tai gali nutikti, kai žmogus arba per anksti įvedamas į

¹ Berdiajev N. A. (1989). Filosofija pola i liubvi. Maskva: Prometej.

² Erikson E. . Detstvo i obšestvo. St. Peterburg: Fond Universitetskaja knyga.1996.P.. 265)

³ Paškus A. (1996). Kunigo meilė. Vilnius: Valstiečių laikraštis. P. 147.

⁴ John Paul II. The Theology of the Body: Human Love in the Divine Plan. Boston, MA: Pauline Books & Media. 1997. p. 63

⁵ Ten pat. P.. 105

⁶ Ten pat . P. 189

⁷ Obelenienė B., Pukelis K, Vaitoška G. Lytinio susivaldymo svarba ir jo vaidmuo asmens emocinei brandai//Sveikatos mokslai 2(49), 2007, p. 746-757.

⁸ Ten pat.

seksualinį gyvenimą (lytinio švietimo būdu), arba masturbacijos atveju, kuri yra tam tikro psichologinio nebrandumo ženklas⁹.

Skaistumas suprantamas kaip dorybė, kuri atskleidžia asmens lytinio potraukio integravimą pagal dorinius įsitikinimus į asmeninį gyvenimą. Jis suponuoja ir savikontrolę, ir atvirumą gyvybei, ir meilę, kuri yra anapus fizinio lytinio potraukio spaudimo. Skaistus žmogus išsaugo visas jame esančias gyvybės ir meilės jėgas. Toks vientisumas užtikrina asmens vienybę ir priešinasi bet kokiam jos pažeidimui, todėl skaistumas moko susitvardyti. Susitvardymas savo ruožtu ugdo žmogaus laisvę¹⁰ Todėl skaistumas yra pavaldus augimo dėsniams. Skaistumas kviečia patvirtinti ir gerbti asmens vertę kiekvienoje situacijoje. Skaistumo neįmanoma suprasti atskirai nuo meilės jeigu pastaroji suprantama kaip vienijanti asmens santykio su asmeniu funkcija. Ši dorybė įgalina valią ir pirmiausia geidimo galią valdyti juslinius jaudinimus. Skaistumo uždavinys – išvaduoti meile grindžiamus asmenų santykius nuo vartojimo, savanaudiškumo ir agresyvumo. Jis yra nepakankamas, jei nesistengiama teigti asmens vertės, o linkstama į *sexus* vertę, kuri, užvaldžiusi valią, netinkamai formuoja visą santykį su kitos lyties asmeniu¹¹. Skaistumas yra dorybė ir pastovus charakterio bruožas. Dorybės nėra jausmai ar veiksmai, pasižymintys kintamumu. Dorybės yra ilgalaikės ir nekintančios. Dorybės yra tokie charakterio bruožai, kurie sudaro prielaidas žmogui pažinti ir pasirinkti tai, kas yra gera. Doro žmogaus požymis yra ne tik tai, kad jis deramai elgiasi, bet kad tai daro laisvai, ne iš baimės ar svetimos valios įsikišimo¹² Dorybės dėka valia gali saugiai perimti spontaniškumą, būdingą jausmams.

Skaistumo ugdymas – pirmiausia yra mokymas kaip teisingai naudotis savo ir kito asmens laisve. Skaistumas apima savęs apvaldymą, realizavimą tų prigimtinių savybių, kurios žmogų išskiria iš visos gamtos, t.y. tik būdamas skaistus žmogus yra tikrai protingas ir laisvas.

Meilei būtina subręsti. Paaugliai prisiimti atsakomybę ir rūpestį už kitą asmenį dar nepajėgūs, nes neturi tam būtinos moralinės galios, todėl skaistumas yra pagrindinė vaiko ir jaunuolio brandinimo meilei sąlyga

B. Obelenienė. Pagarbos gyvybei ugdymo principai//Narbekovas A., Obelenienė B., Juškevičius J., Meilius K., ir kt. Medicina etika ir teisė apie žmogų iki gimimo. Mokslinė monografija. Kaunas:VDU. 2012. P. 195-197

⁹ Obelenienė B., Pukelis K, Vaitoška G. Lytinio susivaldymo svarba ir jo vaidmuo asmens emocinei brandai//Sveikatos mokslai 2(49), 2007, p. 746-757.

¹⁰ Coleman G. D. (1997). Human sexuality. An All- Embracing Gift. NY: Alba House. P. 4-5, 16.

¹¹ Wojtyła K. (1994). Meilė ir atsakomybė. Vilnius: Alka P. 219.

¹² Narbekovas A. (2007). Drovumas – prigimtinis veiksnys, saugantis nuo tapimo priemone kitam//Soter Nr. 21 (49), p. 21-31.